

**ภาวะผู้นำทางการปกครองของเจ้าอาวาสตามความคิดเห็นของประชาชน
ในตำบลธาตุทอง อำเภอกุฉีชุม จังหวัดชัยภูมิ**
**Administrative Leadership of Abbots According to the Public Opinions in
Thatthong Subdistrict, Phukhiao District Chaiyaphum Province**

พระวิชัย วิชัยโย (พลโยธา)

Phra Wichai Wichayo (Phonyotha)

สุนทร ธนศิลป์พิชิต

Sunait Thanasinlapaphichit

พระมหานรินทร์ สุรบุญโย (เอมพันธ์)

Phramaha Narin Surapinyo (Emphan)

รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Master of Political Science Mahachulalongkornrajavidyalaya University

E-mail: narinpempa123@hotmail.com

วันที่รับบทความ (Received) : 28 ธันวาคม 2565

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 23 กรกฎาคม 2566

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 30 ธันวาคม 2566

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ คือ 1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำทางการปกครองของเจ้าอาวาสตามความคิดเห็นของประชาชนในตำบลธาตุทอง อำเภอกุฉีชุม จังหวัดชัยภูมิ 2. เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางการปกครองของเจ้าอาวาสตามความคิดเห็นของประชาชนในตำบลธาตุทอง อำเภอกุฉีชุม จังหวัดชัยภูมิ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ 3. เพื่อนำเสนอภาวะผู้นำทางการปกครองของเจ้าอาวาสตามความคิดเห็นของประชาชนในตำบลธาตุทอง อำเภอกุฉีชุม จังหวัดชัยภูมิ โดยการประยุกต์ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 โดยมีระเบียบวิธีวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสมวิธี การวิจัยเชิงคุณภาพเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญจำนวน 9 รูปหรือคน ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก และการวิจัยเชิงปริมาณเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 389 คน จากประชาชนผู้ที่มีอายุ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปซึ่งอาศัยอยู่ในตำบลธาตุทอง อำเภอกุฉีชุม จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 13,253 คนโดยเครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานโดยการทดสอบค่าที และค่าเอฟ และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการพรรณนาความ

ผลการวิจัย พบว่า

1. ระดับภาวะผู้นำทางการปกครองของเจ้าอาวาสตามความคิดเห็นของประชาชนในตำบลธาตุทอง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.79$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านคุณลักษณะ ($\bar{X}=3.81$) ด้านตามสถานการณ์ ($\bar{X}=3.79$) ด้านการเปลี่ยนแปลง ($\bar{X}=3.79$) และด้านพฤติกรรม ($\bar{X}=3.76$) อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางการปกครองของเจ้าอาวาสตามความคิดเห็นของประชาชนในตำบลธาตุทอง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มีเพศ และการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางการปกครองของเจ้าอาวาสตามความคิดเห็นของประชาชนในตำบลธาตุทอง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ส่วนประชาชนที่มีอายุ อาชีพ และรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางการปกครองของเจ้าอาวาสตามความคิดเห็นของประชาชนในตำบลธาตุทอง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

3. ผลการนำเสนอภาวะผู้นำทางการปกครองของเจ้าอาวาสตามความคิดเห็นของประชาชนในตำบลธาตุทอง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ โดยการประยุกต์ตามหลักสัปตปริสธรรม 7 พบว่า 1. ด้านคุณลักษณะ ภาวะผู้นำทางการปกครองของเจ้าอาวาสต้องประกอบไปด้วยคุณลักษณะที่ดีที่พึงประสงค์ คือ เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ รอบรู้พระธรรมวินัยและกฎหมายบ้านเมือง เป็นผู้ที่มีความอดทนสูง มีความเข้มแข็งทั้งร่างกายและจิตใจ มีรูปทรงสมบูรณ์สมส่วน และมีบุคลิกดี 2. ภาวะผู้นำด้านพฤติกรรมทางการปกครองของเจ้าอาวาสเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของผู้นำอีกประการหนึ่งในการปกครอง เพราะถือว่าเป็นต้นแบบหรือแบบอย่างที่ดีที่ผู้ตามจะนำไปยึดถือปฏิบัติ หากผู้นำมีพฤติกรรมหรือประพฤติปฏิบัติตนไปในทางที่ดี ก็จะส่งผลให้ผู้ตามประพฤติปฏิบัติดีตามไปด้วย 3. ด้านตามสถานการณ์ ภาวะผู้นำทางการปกครองของเจ้าอาวาส เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่จะนำความสำเร็จมาสู่องค์กรและชุมชนนั้นๆ กล่าวคือ ผู้นำต้องมีไหวพริบปฏิภาณปรับเปลี่ยนวิธีการในการปกครองบริหารจัดการไปตามสถานการณ์ได้อย่างกลมกลืน สามารถประเมินสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้ล่วงหน้า มีการวางแผนเป็นลำดับขั้นตอนแสดงออกถึงความมีภาวะผู้นำเพื่อรับมือและแก้ไขได้ในทุกๆ สถานการณ์ 4. ด้านการเปลี่ยนแปลง ผู้นำที่ดีต้องเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล สามารถเปลี่ยนแปลงการปกครองและบริหารจัดการด้วยวิธีการใหม่ๆ ที่ทันสมัยและเหมาะสมอยู่ตลอดเวลา เป็นแบบอย่างความมุ่งมั่นที่จะทำงานให้สำเร็จ ผู้นำต้องสามารถกำหนดเป้าหมาย และแผนงานในการไปสู่เป้าหมายนั้นได้อย่างชัดเจนและทำได้จริง

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ, การปกครอง, เจ้าอาวาส.

ABSTRACT

Objectives of the research were : 1. to study the level of the abbots' governmental leadership according to the people's opinions in Thatthong Subdistrict, Phukhieo District of Chaiyaphum Province, 2. to compare the abbots' governmental leadership according to the people's opinions in Thatthong Subdistrict, Phukhieo District, Chaiyaphum Province and 3. to

present the abbots' governmental leadership according to the people's opinions in Thatthong Subdistrict, Phukhieo District of Chaiyaphum Province applied to the principle of Seven Sappurisdhamma. The methodology was the mixed method. The qualitative research collected the data from 9 key informants by in-deep-interviewing and the quantitative research collected the data with the questionnaires from 389 samples out of 13,253 people aged 18 years upward in Thatthong Subdistrict, Phukhieo District of Chaiyaphum Province. The questionnaires and interview formats used to analyze the data were frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test and F-test, and descriptive interpretation.

Findings of the research were as follows:

1. The level of the abbots' governmental leadership according to the people's opinions in That Thong Subdistrict, Phu Khieo District of Chaiyaphum Province overall was at a high level ($\bar{X}=3.79$). When classified by side, the mean from descending order was as follows: Characteristic ($\bar{X}=3.81$) Situation ($\bar{X}=3.79$) Changing ($\bar{X}=3.79$) and Behavior ($\bar{X}=3.76$) were at a high level respectively.

2. The comparative results of the abbots governmental leadership according to the people's opinions in Thatthong Subdistrict, Phukhieo District of Chaiyaphum Province classified personally found that the people's opinions were not different based on their sex and educations but different based on ages, occupations and incomes with statistically significance at the level: 0.05.

3. The results of the presentation of the abbots' administrative leadership according to the public opinions in Thatthong Subdistrict, Phukhiao District of Chaiyaphum Province applied to the principles of Seven Sappurisdhamma found that: 1. Characteristic: the abbots' administrative leadership has to possess desirable characteristics, that is, abbots must have intelligence, good knowledge of doctrine and law, so much patience, physical and mental health, good and perfect personality. 2. Behavior: The leaders' administrative behavior is an important factor of the abbots' administrative leadership, which is a good type to be followed and practiced, because good leaders make good followers. 3. Situation: Situation or Condition is also an important factor of the abbots' administrative leadership to lead to success, so the abbots have to be intelligent to adapt suitable administration and management to certain situations and conditions, be able to anticipate what will happen, set planning gradually, and express the leadership to cope with all situations. 4. Changes: Good leaders must have long visions, can change for up-to-date and proper administration and management, and be consistent to work successfully and they must aim and plan to get the target clearly and concretely.

Keywords: Leadership, domination, abbot

1. บทนำ

การปกครองคณะสงฆ์ได้มีมาแล้วตั้งแต่สมัยพุทธกาล แม้จะไม่มีการบัญญัติศัพท์คำว่า “การปกครอง” ขึ้นมาใช้ในสมัยนั้นก็ตาม แต่ก็เป็นที่รู้และเข้าใจกันโดยนัยว่าพระพุทธองค์ทรงปกครองคณะสงฆ์โดยหลักธรรมาธิปไตย กล่าวคือ ทรงแสดงธรรมบัญญัติพระวินัย การปกครองจัดการคณะสงฆ์และการศาสนา ทรงวินิจฉัยอธิกรณ์ โดยที่พระองค์ทรงเป็นพระธรรมราชา มีพระสารีบุตรเป็นพระธรรมเสนาบดี เป็นผู้ช่วยตามที่ทรงโปรดให้ช่วย พร้อมทั้งพระโมคคัลลานะและพระเถระทั้งหลายผู้เป็นสังฆมิตร (คณาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2551 : 17) สมดังพระดำรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย เพราะเหตุนี้แล เราจักบัญญัติสิกขาบทแก่ภิกษุทั้งหลาย อาศัยอำนาจประโยชน์ 10 ประการ คือ เพื่อความดีแห่งสงฆ์ 1 เพื่อความสำราญแห่งสงฆ์ 1 เพื่อข่มผู้เก้อยาก 1 เพื่ออยู่สำราญแห่งภิกษุผู้มีศีลเป็นที่รัก 1 เพื่อป้องกันอาสวะอันจักบังเกิดในปัจจุบัน 1 เพื่อกำจัดอาสวะอันจักบังเกิดในอนาคต 1 เพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส 1 เพื่อความเลื่อมใสยิ่งของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว 1 เพื่อความตั้งมั่นแห่งพระสัทธรรม 1 เพื่อถือตามพระวินัย 1” (วิ.มหา. (ไทย) 1/39/28-29)

หลังจากพระพุทธองค์ปรินิพพานแล้ว พระพุทธศาสนาได้เผยแผ่เข้าสู่ประเทศไทยซึ่งในขณะนั้นเรียกว่า “ดินแดนสุวรรณภูมิ” เมื่อประมาณ พ.ศ. 236 โดยในสมัยของพระเจ้าอโศกมหาราชได้มีการส่งสมณทูต สายที่ 9 จำนวน 2 รูป คือ พระอุตตรเถระกับพระโสณเถระ เข้ามาประกาศพระศาสนาเป็นผลให้ประชาชนส่วนใหญ่ในดินแดนแถบนี้ เกิดความเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนาและเจริญรุ่งเรืองมาตามลำดับ (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2552 : 83) ต่อมาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล ได้ทรงตราพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2484 โดยยกเลิกฉบับแรกนั้น ก็เพื่อจัดระบบการปกครองคณะสงฆ์ใหม่ให้มีรูปแบบคล้ายกับการปกครองของฝ่ายราชอาณาจักร ในเวลาต่อมาได้มีการตราพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 ซึ่งพระราชบัญญัติฉบับนี้ตราขึ้นตามนโยบายหรือความต้องการของรัฐบาลในสมัยนั้น และคำว่า “พระสังฆาธิการ” (พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505, 2505 : 29-31)

ผู้นำหรือผู้ปกครองเรียกว่า “พระสังฆาธิการ” ซึ่งมีการแต่งตั้งให้เป็นผู้ปกครองตามลำดับขั้นดังนี้ 1. สมเด็จพระสังฆราช ทรงดำรงตำแหน่งประมุขสงฆ์สูงสุดปกครองสงฆ์ทั่วสังฆมณฑล 2.เจ้าคณะหน 3.เจ้าคณะภาค 4.เจ้าคณะจังหวัด 5.เจ้าคณะอำเภอ 6.เจ้าคณะตำบล และ 7.เจ้าอาวาส โดยในแต่ละวัดจะมีเจ้าอาวาสเป็นผู้ปกครองดูแลและบริหารจัดการวัดให้ดำเนินไปด้วยดีเพื่อให้เป็นไปตามพระธรรมวินัย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับระเบียบ มติ หรือคำสั่งของ มหาเถรสมาคม พร้อมทั้งดำเนินกิจกรรมต่างๆ ตามภารกิจของคณะสงฆ์ให้สมบูรณ์ ตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายมหาเถรสมาคม มาตรา 31 ให้วัดมีฐานะเป็นนิติบุคคล เจ้าอาวาสเป็นผู้แทนของวัดในกิจการทั่วไป โดยกำหนดไว้ดังนี้

มาตรา 37 เจ้าอาวาสมีหน้าที่ ดังนี้

- 1) บำรุงรักษาวัด จัดกิจการและศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี
- 2) ปกครองและสอดส่องให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ ที่มีที่อยู่หรือพำนักอาศัยอยู่ในวัดนั้น
- 3) เป็นธุระในการศึกษาอบรมและสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์
- 4) ให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศล

มาตรา 38 เจ้าอาวาสมีอำนาจ ดังนี้

- 1) ห้ามบรรพชิตและคฤหัสถ์ ซึ่งมีได้รับอนุญาตของเจ้าอาวาสเข้าไปอยู่อาศัยในวัด
- 2) สั่งให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ ซึ่งไม่อยู่ในโอวาทของเจ้าอาวาสออกไปเสียจากวัด
- 3) สั่งให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ ที่มีที่อยู่หรือพำนักอาศัยในวัด ทำงานภายในวัด หรือให้ทำทัณฑ์บนหรือให้ขอขมาโทษ ในเมื่อบรรพชิตหรือคฤหัสถ์ในวัดนั้นประพฤติผิดคำสั่งเจ้าอาวาส (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2561: 16)

อย่างไรก็ตาม การปกครองคณะสงฆ์ในปัจจุบัน มีความแตกต่างจากสมัยพุทธกาลพอสมควร เนื่องจากมีเหตุปัจจัยหลายอย่างที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคตามสมัย เช่น พระภิกษุมีจำนวนมากขึ้น การปกครองก็ย่อมมีความยากลำบากมากขึ้นตามไปด้วย เจ้าอาวาสในปัจจุบันนอกจากจะต้องเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในหลายๆ ด้านแล้ว ประการสำคัญอีกประการหนึ่งก็คือต้องอาศัยความมี “ภาวะความเป็นผู้นำทางการปกครองของเจ้าอาวาส” เป็นองค์ประกอบสำคัญ เพื่อให้การปกครองดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ติงตามพระธรรมวินัย ตามกฎหมายเถรสมาคม และต้องไม่ขัดกับกฎหมายบ้านเมือง หรืออาจกล่าวได้ว่า ต้องคำนึงถึงความถูกต้องตามหลักกฎหมายของฝ่ายราชอาณาจักรควบคู่กันไปด้วย (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), 2546 : 31-32)

ฉะนั้น ความเป็นภาวะผู้นำทางการปกครองของเจ้าอาวาสจะต้องเกิดจากความตระหนักรู้ในพระธรรมวินัย เป็นผู้เข้าใจตนเองฝึกฝนตนเอง และต้องเข้าใจสภาพความเปลี่ยนแปลงของโลก ไม่ว่าจะเป็นปัญหาด้านการเมือง การปกครอง ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านการศึกษา ด้านคุณธรรมจริยธรรม และเจ้าอาวาสต้องเข้าใจในวิถีความเป็นอยู่ของประชาชนส่วนใหญ่ที่มีปัญหาความยากจนและการว่างงาน การแข่งขันทางด้านเศรษฐกิจในประเทศและต่างประเทศมีมากขึ้น การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กันในสังคมลดน้อยลงอย่างเห็นได้ชัด (พระราชพุทธิญาณวงศ์, 2540 : 230) โดยเฉพาะในปัจจุบันสังคมไทยมีปัญหาความแตกแยกทางความคิดในด้านการเมืองการปกครองอย่างรุนแรง มีการแบ่งเป็นฝักฝ่ายของประชาชนอย่างชัดเจน ส่งผลให้ผู้คนส่วนใหญ่เมื่อมีปัญหาต่างๆ เกิดขึ้น ก็มักจะใช้วัดเป็นสถานที่เพื่อให้เกิดความสงบสุขทางจิตใจ เจ้าอาวาสถือได้ว่าเป็นผู้ชี้แนะ เป็นผู้แนะนำ เป็นผู้นำเป็นที่พึ่งทางจิตใจของประชาชนได้เป็นอย่างดี และตัวเจ้าอาวาสเองต้องมีการพัฒนาตนและพัฒนาวัดอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ผู้ที่เข้าไปในวัดเกิดความสบายใจ เกิดความอึดอึดใจ (กรมการศาสนา, 2541 : 1-2) เมื่อได้เข้ามาในวัดถือได้ว่าเป็นการสร้างพลังให้กับประชาชนทั้งพลังกายและพลังใจ เป็นโอกาสในการสร้างคนในสังคมและชุมชนให้เป็นคนที่มีคุณภาพมีศีลธรรมประจำใจ

พระสังฆาธิการหรือเจ้าอาวาสจึงควรเป็นแบบอย่างที่ดี มีภาวะความเป็นผู้นำ เป็นที่พึ่งพิงให้กับประชาชนได้อย่างสนิทใจ แต่จากสถานการณ์การปกครองคณะสงฆ์ในปัจจุบัน สืบเนื่องจากพระภิกษุมีจำนวนมากขึ้น การปกครองการสอดส่องดูแลก็ทำได้ยากลำบากขึ้นและไม่ทั่วถึง ทำให้คณะสงฆ์ปรากฏเป็นข่าวในแง่ลบเพิ่มมากขึ้นไปด้วย ไม่ว่าจะเป็นข่าวคณะสงฆ์ขัดแย้งกันเอง หรือคณะสงฆ์เกิดข้อพิพาทกับประชาชนในพื้นที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องอย่างน่าเป็นห่วง โดยจากสถิติของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ พบว่า มีเรื่องที่ประชาชนร้องเรียนต่อคณะสงฆ์เพิ่มสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ กล่าวคือมีเรื่องร้องเรียนถึง 184 เรื่อง แก้ไขปัญหาได้ 84 เรื่องและรอดำเนินการอีก 107 เรื่อง จากข้อมูลดังกล่าว ถือว่าเป็นเรื่องเสียหายอย่างยิ่งต่อคณะสงฆ์โดยรวม (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2565 : ออนไลน์)

คณะสงฆ์จังหวัดชัยภูมิ ก็มีกรณีข้อพิพาทเกิดขึ้นหลายเรื่องเช่นกัน ในบางกรณีได้รับหนังสือร้องเรียนจากประชาชน ในเรื่องการปฏิบัติที่ไม่เหมาะสมของพระสงฆ์ จนนำไปสู่การมีมติตั้งกรรมการสอบสวน (พระราชชัยสิทธิสุนทร (ฉวี มหัทธโน), 2565 : อัดสำเนา) จากกรณีดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าปัญหาการ “ขาดภาวะผู้นำทางการปกครองของเจ้าอาวาส” จนนำไปสู่ปัญหาข้อพิพาทกับประชาชนในพื้นที่นับวันจะเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ จากการศึกษาข้อมูลโดยรวมของสำนักงานพระพุทธศาสนาและข้อมูลของคณะสงฆ์จังหวัดชัยภูมิ

ในส่วนของตำบลธาตุทอง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ สภาพพื้นที่โดยรวมค่อนข้างใหญ่ ซึ่งในปัจจุบันพื้นที่ตำบลธาตุทองนั้น เป็นสังคมชนบทที่ยึดติดแอบอิงอยู่กับประเพณี และวัฒนธรรมแบบดั้งเดิมอยู่เป็นส่วนใหญ่ มีความหลากหลายทางประเพณีวัฒนธรรม ที่แม้จะอาศัยอยู่ตำบลเดียวกันแต่ก็มีประเพณี และแนวทางการปฏิบัติที่ต่างกันอย่างสิ้นเชิง สืบเนื่องจากประชาชนในพื้นที่ในหลายหมู่บ้านเป็นผู้อพยพมาจากจังหวัดอื่น ทำให้นำประเพณีท้องถิ่นของตนมาปฏิบัติด้วย จึงนับว่าเป็นเรื่องละเอียดอ่อนในการปกครองของคณะสงฆ์ ต้องใช้ความระมัดระวังเป็นอย่างมาก เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อความรู้สึกของประชาชนที่มีความแตกต่างกันทางประเพณีและพิธีกรรมต่างๆ ฉะนั้น เจ้าอาวาสต้องเป็นผู้ที่ฉลาดในการปกครองคอยให้คำปรึกษา แนะนำ ชี้แนะ เป็นผู้ดำเนินจิตใจ หรือแม้กระทั่งเป็นผู้ดำเนินการประกอบกิจกรรมต่างๆ โดยอนุโลมไปตามสถานการณ์หรือสภาพของชุมชนนั้นด้วย ดังที่พระมหาสุระพงษ์ สุรวโส ได้กล่าวไว้ว่า “พระภิกษุเป็นผู้นำที่สำคัญของชุมชนดังนั้นพระสงฆ์จึงมีความเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้านอย่างแนบแน่น กิจกรรมใดที่เป็นไปเพื่อสร้างความเจริญก้าวหน้าสร้างความสามัคคีให้แก่หมู่บ้าน พระสงฆ์ก็ควรให้ความสำคัญและควรเข้าไปมีส่วนร่วมด้วย” (พระมหาสุระพงษ์ สุรวโส. 2555 : 2) ซึ่งในกรณีนี้ ผู้วิจัยให้ความสำคัญที่ตัว “เจ้าอาวาส” หรือผู้ปกครองระดับวัดเป็นสำคัญ

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ระดับภาวะผู้นำทางการปกครองของเจ้าอาวาสตามความคิดเห็นของประชาชนในตำบลธาตุทอง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ มีอยู่ในระดับใด
2. ภาวะผู้นำทางการปกครองของเจ้าอาวาสตามความคิดเห็นของประชาชนในตำบลธาตุทอง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล มีความแตกต่างกันหรือไม่
3. ภาวะผู้นำทางการปกครองของเจ้าอาวาสตามความคิดเห็นของประชาชนในตำบลธาตุทอง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ โดยการประยุกต์ตามหลักสัปบุริสธรรม 7 ควรเป็นอย่างไร

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำทางการปกครองของเจ้าอาวาสตามความคิดเห็นของประชาชนในตำบลธาตุทอง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ” ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธี โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก และการวิจัยเชิงปริมาณ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้

1. การวิจัยเชิงคุณภาพ ในการวิจัยครั้งนี้ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงกับผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยประกอบไปด้วย 1) ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านศาสนา จำนวน 2 รูป 2) เจ้าอาวาสวัดในตำบลธาตุทอง

ทอง อำเภอกุเชียว จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 5 รูป และ 3) ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านรัฐศาสตร์ จำนวน 2 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 9 รูปหรือคน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลมี 4 วิธี คือ 1) การสังเกต 2) ตำราและเอกสาร 3) การสัมภาษณ์ 4) การบันทึกวิธีทัศน์และ โสตทัศน์อุปกรณ์ (Silverman. D, 2000, 90)

2. การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากประชาชนผู้ที่มีอายุ 18 ปี บริบูรณ์ขึ้นไปซึ่งอาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลธาตุทอง อำเภอกุเชียว จังหวัดชัยภูมิ แบ่งเขตปกครองออกเป็น 13 หมู่บ้าน รวมประชากรทั้งสิ้นจำนวน 13,253 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างจากประชากรในพื้นที่กลุ่มตัวอย่างและสุ่มตัวอย่างตามโควตาที่กำหนดเพื่อความครอบคลุมของข้อมูลจึงใช้กลุ่มตัวอย่าง คือ 389 คน ในการคำนวณหากลุ่มตัวอย่างโดยโปรแกรมคำนวณกลุ่มประชากรตัวอย่าง ทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane, 1967, 110)

4. สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำทางการปกครองของเจ้าอาวาสตามความคิดเห็นของประชาชนในตำบลธาตุทอง อำเภอกุเชียว จังหวัดชัยภูมิ” ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้ คือ

พบว่า ระดับการภาวะผู้นำทางการปกครองของเจ้าอาวาสตามความคิดเห็นของประชาชนในตำบลธาตุทอง อำเภอกุเชียว จังหวัดชัยภูมิ โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.79$, S.D.=1.02) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านคุณลักษณะ ($\bar{X}=3.81$, S.D.=1.05) ด้านตามสถานการณ์ ($\bar{X}=3.79$, S.D.=1.03) ด้านการเปลี่ยนแปลง ($\bar{X}=3.79$, S.D.=1.07) และด้านพฤติกรรม ($\bar{X}=3.76$, S.D.=1.04) อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

พบว่า ประชาชนที่มี เพศ และการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางการปกครองของเจ้าอาวาสตามความคิดเห็นของประชาชนในตำบลธาตุทอง อำเภอกุเชียว จังหวัดชัยภูมิ ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ส่วนประชาชนที่มี อายุ อาชีพ และรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางการปกครองของเจ้าอาวาสตามความคิดเห็นของประชาชนในตำบลธาตุทอง อำเภอกุเชียว จังหวัดชัยภูมิ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

ผลการวิเคราะห์การนำเสนอ ภาวะผู้นำทางการปกครองของเจ้าอาวาสตามความคิดเห็นของประชาชนในตำบลธาตุทอง อำเภอกุเชียว จังหวัดชัยภูมิ โดยการประยุกต์ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 พบว่า

1. ด้านคุณลักษณะ ภาวะผู้นำทางการปกครองของเจ้าอาวาสต้องประกอบไปด้วยคุณลักษณะที่ดีที่พึงประสงค์ คือ เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ รอบรู้พระธรรมวินัยและกฎหมายบ้านเมือง เป็นผู้ที่มีความอดทนสูงกว่าบุคคลทั่วไป มีความเข้มแข็งทั้งร่างกายและจิตใจ มีระเบียบวินัย มีความอ่อนน้อมถ่อมตนสุภาพอ่อนโยน มีความเมตตา เสียสละ มีรูปร่างสมบูรณ์สมส่วน สุขภาพร่างกายแข็งแรง มีบุคลิกดี มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง เป็นต้น อีกประการที่สำคัญ คือ เจ้าอาวาสต้องมีคุณธรรมจริยธรรมในการปกครอง เจ้าอาวาสต้องมีความรู้ความสามารถในการปกครอง และเจ้าอาวาสต้องมีระเบียบวินัยในการปกครอง ซึ่งถือว่ามีความสำคัญเปรียบเสมือนเป็นบันไดขั้นแรกให้ก้าวเดินอย่างมั่นคงแข็งแรงในการปกครองพัฒนาวัดและชุมชนให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองสืบไป

2. ด้านพฤติกรรม ภาวะผู้นำทางการปกครองของเจ้าอาวาสด้านพฤติกรรมนั้น เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของผู้นำอีกประการหนึ่งในการปกครอง เพราะถือว่าเป็นต้นแบบหรือแบบอย่างที่ยึดตามจะนำไปยึดถือปฏิบัติ หากผู้นำมีพฤติกรรมหรือประพฤติปฏิบัติตนไปในทางที่ดีที่ชอบ ก็จะส่งผลให้ผู้ตามประพฤติปฏิบัติตามไปด้วย อันจะส่งผลให้การปกครองเป็นไปด้วยความเรียบร้อยดีงาม ซึ่งถือว่าเป็นแรงจูงใจสำคัญที่มีผลกระทบต่อชุมชนเป็นวงกว้างอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ อีกประการที่สำคัญ คือ เจ้าอาวาสต้องช่วยเหลือสังคม เจ้าอาวาสต้องมีความเมตตาต่อประชาชน และเจ้าอาวาสต้องมีความเด็ดขาดและเข้มแข็ง เพราะสิ่งเหล่านี้จะกลายเป็นแบบอย่างเป็นตัวชี้ทางทิศทางการปฏิบัติให้กับองค์กรและประชาชนในสังคมนั้น

3. ด้านตามสถานการณ์ ภาวะผู้นำทางการปกครองของเจ้าอาวาสด้านตามสถานการณ์ เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่จะนำความสำเร็จมาสู่องค์กรและชุมชนนั้นๆ กล่าวคือ ผู้นำต้องมีไหวพริบปฏิภาณปรับเปลี่ยนวิธีการในการปกครองบริหารจัดการไปตามสถานการณ์ได้อย่างกลมกลืนเหมาะสมตามสถานการณ์นั้นๆ โดยเฉพาะเจ้าอาวาสนั้นต้องมีความสามารถในการคาดคะเน ตัดสินใจ กล่าวคือ สามารถประเมินสถานการณ์ต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นได้ล่วงหน้า มีการวางแผนเป็นขั้นตอนแสดงออกถึงความมีภาวะความเป็นผู้นำเพื่อรับมือและแก้ไขได้ในทุกๆ สถานการณ์ ต้องเป็นผู้ที่มีวุฒิภาวะความเป็นผู้นำและเฉลียวฉลาด มีความอดทนอดกลั้น รู้จักผ่อนผันผ่อนยาวตามสถานการณ์ด้วย หมั่นศึกษาหาความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรมให้ครบถ้วน อีกประการที่สำคัญคือ เจ้าอาวาสต้องมีความกล้าหาญ กล้าคิด กล้าตัดสินใจ เจ้าอาวาสต้องปรับตัวตามยุคตามสมัย และเจ้าอาวาสต้องมีวิสัยทัศน์กว้างไกลในการปกครอง เพื่อใช้ความรู้ความสามารถของตนในการปกครองประชาชนให้เกิดความสงบสุขในชุมชน และให้ตรงกับความต้องการของประชาชนในแต่ละสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

4. ด้านการเปลี่ยนแปลง ผู้นำที่ดีต้องเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ ต้องเป็นคนที่มีมองเห็นภาพในอนาคตที่คนอื่นมองไม่เห็น มองเห็นโอกาสในอนาคตได้ และเมื่อมองเห็นภาพอนาคตแล้วก็ต้องสามารถกำหนดเป้าหมาย และแผนงานในการไปสู่เป้าหมายนั้นได้อย่างชัดเจน ไม่ใช่แค่ฝันเพื่องอย่างเดียว แต่ต้องกล้าเปลี่ยนแปลงในสิ่งที่ดีขึ้นและทำได้จริง เป็นแบบอย่างความมุ่งมั่นที่จะทำงานให้สำเร็จ สามารถเปลี่ยนแปลงการปกครองและบริหารจัดการด้วยวิธีการใหม่ๆ ที่ทันสมัยและเหมาะสมอยู่ตลอดเวลา เข้มแข็งกล้าตัดสินใจในสิ่งที่ควร โดยเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง ดังนั้นผู้นำที่ดีต้องตื่นตัวและต้องกล้าเปลี่ยนแปลงพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา เพื่อที่จะยืนหยัดอยู่ในสังคมได้อย่างเต็มภาคภูมิ อีกประการที่สำคัญ คือ เจ้าอาวาสต้องสามารถเปลี่ยนแปลงพัฒนาวัดให้เจริญขึ้น เจ้าอาวาสต้องผสมผสานแนวคิดสมัยใหม่กับสมัยเก่าให้ได้อย่างกลมกลืน และเจ้าอาวาสต้องกล้าเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนาการปกครองพระภิกษุและประชาชนให้ดีขึ้น โดยเปิดโอกาสให้ผู้ได้บั้งคับบัญชาและประชาชนในชุมชนเสนอวิธีการใหม่ๆ ในการปกครองและจัดการงานต่างๆ อันจะเป็นประโยชน์ต่อความก้าวหน้าในองค์กรและชุมชนนั้นๆ อย่างทั่วถึงและเท่าเทียม

5 สรุปองค์ความรู้

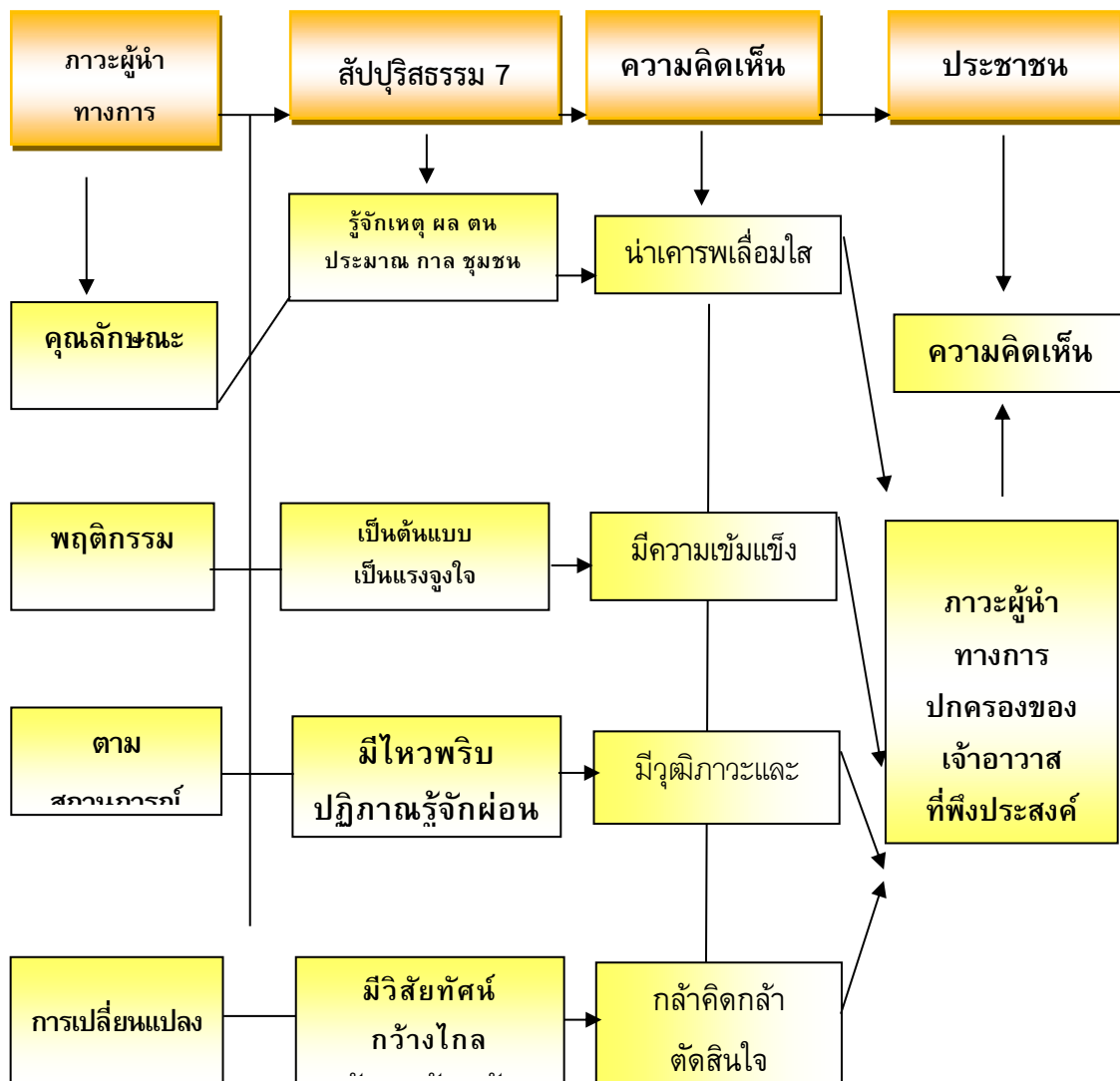
5.1 สรุปองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำทางการปกครองของเจ้าอาวาสตามความคิดเห็นของประชาชนในตำบลธาตุทอง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ” พบว่า มีผลมาจากการวิจัย ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้สรุปผลการวิจัยเป็นแผนภาพแสดงองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย ดังต่อไปนี้

5.2 สรุปองค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำทางการปกครองของเจ้าอาวาสตามความคิดเห็นของประชาชนในตำบลธาตุทอง อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดชัยภูมิ” ผู้วิจัยได้นำองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัยดังกล่าวมาสรุปเป็นความสัมพันธ์เชิงแผนภาพ ดังนี้

6. ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำทางการปกครองของเจ้าอาวาสตามความคิดเห็นของประชาชนในตำบลธาตุทอง อำเภอยะลา จังหวัดยะลา” มีข้อเสนอแนะ ได้ดังนี้

6.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ด้านคุณลักษณะ พบว่าอยู่ในระดับมาก ดังนั้นเจ้าอาวาสต้องมีคุณธรรมจริยธรรมในการปกครอง
2. ด้านพฤติกรรม พบว่าอยู่ในระดับมาก ดังนั้นเจ้าอาวาสต้องช่วยเหลือสังคม มีความเมตตาต่อประชาชน
3. ด้านตามสถานการณ์ พบว่าอยู่ในระดับมาก ดังนั้นเจ้าอาวาสต้องมีความกล้าหาญ กล้าคิด กล้าตัดสินใจ
4. ด้านการเปลี่ยนแปลง พบว่าอยู่ในระดับมาก ดังนั้นเจ้าอาวาสต้องเปลี่ยนแปลงพัฒนาวัดให้เจริญขึ้น

6.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ด้านคุณลักษณะ เจ้าอาวาสต้องมีคุณธรรมจริยธรรมในการปกครอง เจ้าอาวาสต้องมีความรู้ความสามารถในการปกครอง และเจ้าอาวาสต้องมีระเบียบวินัยในการปกครอง ซึ่งถือว่ามีความสำคัญเปรียบเสมือนเป็นบันไดขั้นแรกให้ก้าวเดินอย่างมั่นคงแข็งแรงในการปกครองพัฒนาวัดและชุมชนให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองสืบไป
2. ด้านพฤติกรรม เจ้าอาวาสต้องช่วยเหลือสังคม เจ้าอาวาสต้องมีความเมตตาต่อประชาชน และเจ้าอาวาสต้องมีความเด็ดขาดและเข้มแข็ง เพราะสิ่งเหล่านี้จะกลายเป็นแบบอย่างเป็นตัวชี้นำทิศทางในการปฏิบัติให้กับองค์กรและประชาชนในสังคมนั้น
3. ด้านตามสถานการณ์ เจ้าอาวาสต้องมีความกล้าหาญ กล้าคิด กล้าตัดสินใจ เจ้าอาวาสต้องปรับตัวตามยุคตามสมัย และเจ้าอาวาสต้องมีวิสัยทัศน์กว้างไกลในการปกครอง เพื่อใช้ความรู้ความสามารถของตนในการปกครองประชาชนให้เกิดความสงบสุขในชุมชน และให้ตรงกับความต้องการของประชาชนในแต่ละสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป
4. ด้านการเปลี่ยนแปลง เจ้าอาวาสต้องสามารถเปลี่ยนแปลงพัฒนาวัดให้เจริญขึ้น เจ้าอาวาสต้องผสมผสานแนวคิดสมัยใหม่กับสมัยเก่าให้ได้อย่างกลมกลืน และเจ้าอาวาสต้องกล้าเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนาการปกครองพระภิกษุและประชาชนให้ดีขึ้น โดยเปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชาและประชาชนในชุมชนเสนอวิธีการใหม่ๆ ในการปกครองและจัดการงานต่างๆ อันจะเป็นประโยชน์ต่อความก้าวหน้าในองค์กรและชุมชนนั้นๆ อย่างทั่วถึงและเท่าเทียม

6.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ด้านคุณลักษณะ ควรวิจัยเกี่ยวกับเรื่อง วุฒิภาวะและความอดทนต่อการปกครองของพระสังฆาธิการ
2. ด้านพฤติกรรม ควรวิจัยเกี่ยวกับเรื่อง วาจาสุภาพของเจ้าอาวาสที่ปรากฏในพระไตรปิฎก
3. ด้านตามสถานการณ์ ควรวิจัยเกี่ยวกับเรื่อง ไหวพริบปฏิภาณของพระสังฆาธิการในการปกครองคณะสงฆ์
4. ด้านการเปลี่ยนแปลง ควรวิจัยเกี่ยวกับเรื่อง เจ้าอาวาสเป็นผู้นำต้นแบบในการสร้างแรงบันดาลใจต่อชุมชน

บรรณานุกรม

- คณาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2551). **การปกครองคณะสงฆ์ไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- กรมการศาสนา. (2541). **รายงานการวิจัยแนวทางการพัฒนาพระสังฆาธิการ**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กรมการศาสนา.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2552). **อรรถกถาภาษาไทย พระวินัยปิฎกสมันตปาสาทิกา ภาค 1**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

“พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505”. (2505). **ราชกิจจานุเบกษา 79 ตอนที่ 115 ฉบับพิเศษ**. ธันวาคม 2505.

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2561). **พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2546). **ภาวะผู้นำความสำคัญต่อการพัฒนาคน พัฒนาประเทศ**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ธรรมสภา.

พระราชพุทธิญาณวงศ์. (2540). **คู่มือวิทยากรอบรมพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อาทรการพิมพ์.

พระราชชัยสิทธิสุนทร (ฉวี มหัทธโน). (2565). “เรื่องปลดพระสังฆาธิการออกจากตำแหน่งเจ้าคณะตำบล”. **คำสั่งเจ้าคณะจังหวัดชัยภูมิ ที่ 3/2565**. ชัยภูมิ : สำนักงานเจ้าคณะจังหวัดชัยภูมิ.

พระมหาสุระพงษ์ สุรวโส. (2555). “ภาวะผู้นำของพระสงฆ์ในการบริหารการพัฒนาชุมชน”. **สังคมศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2565). **รายงานผลการจัดการเรื่องร้องเรียน/ร้องทุกข์ ผ่านช่องทางต่างๆ ของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2562 รอบ 9 เดือน (ตุลาคม 2561-มิถุนายน 2562)**, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : http://www.oic.go.th/FILEWEB/CABINFOCENTER52/DRAWER096/GENERAL/DATA0000/0000_0182.PFD, [24 พฤษภาคม 2565].

Silverman. D. (2000). **Doing Qualitative Research: A Practical Handbook**. London: Sange.

Yamane. Taro. (1967). **Statistics: An Introductory Analysis**. New York: Harpen and Row.